

SKOLA
FÖR HÅLLBAR
UTVECKLING

Utmärkelsen
Skola för hållbar utveckling

Skolverket

Skolverket inbjuder skolor och förskolor att delta i Skola för hållbar utveckling

1997 startade Skolverket utmärkelsen Miljöskola. Denna utmärkelse fick en ny utformning och en ny inriktning 2004 i utmärkelsen Skola för hållbar utveckling.

En Skola för hållbar utveckling jobbar med ett helhetsgrepp runt frågor som rör hållbar utveckling. Det handlar om att integrera frågeställningar runt miljö, sociala och ekonomiska frågor i undervisningen, att göra barn och ungdomar delaktiga i läroprocessen och att förbereda dem för framtiden.

De verksamheter som uppvisar kontinuitet i detta arbete med tydlig koppling till styrdokumentet uppfyller också kraven för att få utmärkelsen Skola för hållbar utveckling.

Välkommen att delta i ett angeläget och lustfyllt arbete med Skola för hållbar utveckling.

*Utmaningen blir
att levandegöra ett
samtal om framtiden
utifrån alla frågor
och påståenden som
eleverna har.*

Varför hållbar utveckling i fokus?

Det kan tyckas självklart att verka för en hållbar utveckling eller för att vända på begreppet – Vem vill verka för en ohållbar utveckling? Naturligtvis ingen.

Begreppet hållbar utveckling definierades redan 1989 av Bruntlands-kommissionen:

”Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra förutsättningarna för kommande generationer att tillfredsställa sina behov.”

Innebörden i begreppet är föremål för ständig diskussion och kommer förmodligen aldrig att få en slutgiltig definition. Detta är heller inte önskvärt. Vi lever i en föränderlig värld där nya upptäckter och insikter ständigt uppkommer, den politiska kartan ändras och ekonomiska förutsättningar skiftar vilket ställer krav på nya synsätt och lösningar.

Demokrati är inget som kan övertas från en generation till nästa, demokrati måste återerövrats av varje ny generation.

I Hagadeklarationen 2002 definierade utbildningsministrarna från länderna runt Östersjön hållbar utveckling med mer undervisningsmässiga förtecken.

Hållbar utveckling är ... en fundamental del av en livskraftig demokrati och ett aktivt medborgarskap. Verklig demokrati baseras på att folk respekterar varandra, talar med varandra, utbyter information, talar om sina erfarenheter, lyssnar på varandra och jämför sina respektive åsikter innan de gör sina egna val och beslut.

Att lära för hållbar utveckling – går det?

Om det inte går att hitta en enhetlig, allena rådande definition på begreppet hållbar utveckling, hur ska då skolan och förskolan veta hur de ska jobba för att främja hållbar utveckling? Svaret är att verksamheterna måste arbeta med en mångfald av metoder.

Ett övergripande förhållningssätt är att titta bakåt historiskt, att reflektera över nuet och att visionera om framtiden. Målsättningen kan aldrig vara att leverera färdiga svar utan att ge barnen och ungdomarna förmågan att fatta egna, väl övervägda beslut i en alltmer komplex vardag – handlingskompetens.

Undervisning för hållbar utveckling kan illustreras av en sol. Solkroppen är processen, det demokratiska förhållningssättet, det ämnesövergripande arbetet, möjligheten att få kommunicera och handla och det kritiska tänkandet. Solstrålarna är innehållet, frågor som kan lyftas till diskussion och handling. Ju fler strålar solen kommer att bestå av desto mer sammansatt blir kunskapen.

En del strålar är tomma. Det symboliserar komplexiteten i att lära för hållbar utveckling och att ingen kan förutse vilka temaområden som kan dyka upp på just er skola eller förskola med koppling till miljö, sociala eller ekonomiska frågor.

*Vi måste släppa
diskussionen fri
i klassrummen.*

*Vi utgår från barnens frågor, vilket betyder att barnen
kan påverka innehållet även om de vuxna redan planerat de
yttre ramarna för verksamheten.*

Alla är på väg!

Säg den skola eller förskola vars dagliga verksamhet inte på något sätt har en koppling till lärande för hållbar utveckling. Det som behövs är att medvetengöra alla – vuxna, barn- och ungdomar – om att man dagligen främjar hållbar utveckling i sitt gemensamma arbete.

Skolans och förskolans läroplaner och kursplaner styr innehållet och anger hur lärandet för hållbar utveckling kan gestalta sig i olika teman och ämnesområden. Det viktiga är att skapa en medveten struktur i verksamhetens vardag.

Utmärkelsen Skola för hållbar utveckling är ett verktyg för att underlätta i denna process.

Vår grundsyn har alltid varit att vi inte vill presentera några färdiga sanningar.

På det här sättet kan eleverna äntligen få känna en röd tråd mellan de olika ämnen de möter.

Hur går det till?

I arbetet med utmärkelsen finns kriterier som ledning och personal ska arbeta mot och redovisa, för att verksamheten ska få utmärkelsen.

När kriterierna är uppfyllda kan skolan när som helst under året ansöka om att erhålla utmärkelsen. Detta sker genom att redovisningen av arbetet sänds in till Skolverket.

Föreskrifterna finns på www.skolverket.se/hallbarutveckling.

Barnen får tidigt vara med och bestämma i det lilla så att de märker att de kan påverka sin omgivning. Det är viktigt att de får känna att det betyder något vad de säger och gör.

```
graph LR; A[Skolan beslutar sig för att börja med utmärkelsearbetet] --> B[Ledning, lärare och elever arbetar tillsammans med kriterierna för utmärkelsen]
```

Skolan beslutar sig för att börja med utmärkelsearbetet

Ledning, lärare och elever arbetar tillsammans med kriterierna för utmärkelsen

*En röd tråd i undervisningen
har varit att eleverna fått
ta ställning och välja.*

*Demokratiprocessen
har stått i centrum.*

**RAPPORTERING
OCH ANSÖKAN**

**Utmärkelsen
"Skola för hållbar
utveckling"**

**ANSÖKAN OM FÖRLÄNGNING
VART 3:E ÅR**

**Arbetet breddas
och fördjupas**

Ledningens ansvar

Ledningen har en viktig roll i utmärkelsearbetet och egna kriterier att uppfylla. Här följer de kriterier som ledningen ska besvara och redovisa.

Ledningens kriterier omformulerade till frågor

- Hur ska vi organisera arbetet för att involvera alla elever, lärare och övrig personal i arbetet för en hållbar utveckling?
- Hur ska vi arbeta för att informera och involvera nyanställda i arbetet?
- Hur ska vi organisera det så att personalen får kompetensutveckling inom området hållbar utveckling?
- Hur ska vi samarbeta med andra skolor i arbetet för hållbar utveckling och hur ska vi samarbeta med andra aktörer utanför skolan?
- Hur ska vi utvärdera måluppfyllelsen och formulera utvecklingsinsatser?

Utvärdering och rapportering

- Ledningen ansvarar för att kriterierna för den pedagogiska verksamheten utvärderas årligen och att man dessutom formulerar åtgärder för utveckling.
- I ansökan om utmärkelsen rapporterar ledningen ovanstående kriterier till Skolverket. Ett urval av den pedagogiska dokumentation som speglar elevernas delaktighet i processen bifogas. Vid godkännande erhåller skolan sin första utmärkelse.
- För att behålla utmärkelsen ska skolan varje år utveckla sitt arbete genom breddning och fördjupning. Innan treårsperioden är slut görs en samlad utvärdering av utvecklingsarbetet. Denna utvärdering sänds till Skolverket. Ett urval av den pedagogiska dokumentation som speglar elevernas delaktighet i processen bifogas. Vid godkännande erhåller skolan sin andra utmärkelse. Processen upprepas sedan i treårsintervaller.

Pedagogernas ansvar

På samma sätt som ledningen, har pedagogerna egna kriterier att uppfylla.

Pedagogernas kriterier omformulerade till frågor

- Hur ska vi arbeta så att perspektivet hållbar utveckling kopplas till målen i läroplanen och kursplanerna?
- Hur ska vi planera arbetet så att eleverna får ett reellt inflytande över innehållet i verksamheten för hållbar utveckling?
- Hur ska övrig personal få en tydlig roll i arbetet med hållbar utveckling på skolan?
- Hur ska vi planera verksamheten så att vi uppnår en kontinuerlig samverkan med det omgivande samhället?
- Hur ska vi dokumentera och utvärdera arbetet samt föreslå utvecklingsinsatser?

Utvärdering och rapportering

- Varje år formulerar pedagogerna tillsammans med övrig personal och elever sina mål för verksamheten. I den årliga utvärderingen ska framgå hur målen uppfyllts och vilka åtgärder man tagit för att utveckla det pedagogiska arbetet. Denna utvärdering rapporteras till skolans ledning.

Min roll är att visa på fördelar med utmärkelsen och hur det blir en styrka för skolan att samla allt arbete med lärande för hållbar utveckling i en dokumentation. I Falun kopplar vi utmärkelsen till kommunens miljö-, folkhälso- och tillväxtprogram. Många skolor tror att utmärkelsen är något ”ytterligare”, men när jag visar hur man kan samordna utmärkelsen med andra uppdrag så ser de snabbt vinsterna.

GITTAN MATSSON,
MILJÖSAMORDNARE, FALU KOMMUN

Natur- och Kulturskolan arbetar med utbildningsförvaltningens övergripande miljöledningssystem där utmärkelsen är ett av våra mål. På Natur- och Kulturskolan finns hållbar utveckling alltid med i våra lektionsupplägg oavsett vilket tema klasserna väljer när de besöker oss. Vi bedriver också riktad fortbildning i hållbar utveckling för elever, pedagoger, miljö- och hållbarhetsråd som ett stöd för verksamheterna. Idag är 27 förskolor/skolor av 30 diplomerade med utmärkelsen Skola för hållbar utveckling från Skolverket.

PETER NORBERG, FÖREStÅNDARE,
IRE NATUR- OCH KULTURSKOLA I KARLSHAMN

Att från tidig ålder söka svar på frågor om hur allt vi gör påverkar människan och miljön är en bra förberedelse för livet och för arbetslivet. Arbetet med utmärkelserna Skola för hållbar utveckling ger en röd tråd genom alla årskurser och utvecklar och kommunicerar det som bidrar till en hållbar utveckling. På så sätt förbereder vi våra unga för att kunna och vilja verka för en hållbar utveckling som anställda eller entreprenörer och världsmedborgare.

BARBRO KALLA, HÅLLBARHETSKONSULT,
ESAM AB I UMEÅ

I Nyköpings kommun uppmuntrar vi alla förskolor och skolor att ansöka om utmärkelserna. Det är ett bra sätt att kvalitetssäkra sin verksamhet samtidigt som man får en samsyn runt både undervisningsinnehåll och värdegrund på enheten. Jag informerar om utmärkelserna och stöttar pedagoger och chefer i själva ansökningsarbetet, med det som de vill ha hjälp med. När diplomaten sedan kommer från Skolverket får enheten ett kvitto på att man gör ett viktigt jobb.

CECILIA KARLSTRÖM, PROCESSLEDARE,
NYKÖPINGS KOMMUN

Välkommen till Skolverkets hemsida

Här finner du förslag på olika idéer och metoder som ni kan använda i arbetet med utmärkelserna. Du finner också exempel på hur andra skolor arbetar. I och med att skolor skickar in sin dokumentation av arbetet med Skola för hållbar utveckling kommer ett ständigt utökad och föränderligt material att finnas till hands.

Föreskrifterna till utmärkelserna och en hel del annan information återfinns på hemsidan www.skolverket.se/hallbarutveckling.

www.skolverket.se/hallbarutveckling

SKOLA FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

GÅ MED I SKOLA FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

Utmärkelsens huvudsakliga syfte är att ge stöd och vägledning till förskolor, grundskolor, gymnasieskolor och vuxenutbildning.

Denna folder vill inspirera er att utveckla det goda arbete ni redan genomför. Vår förhoppning är att ert deltagande ska ge mer struktur i er verksamhet och underlätta i det dagliga arbetet.

Hjulet behöver inte uppfinnas flera gånger! Bygg på det arbete ni redan har inom kommunen eller med andra aktörer och som kan hänföras till det omfattande begreppet lärande för hållbar utveckling.

Beställningsadress:
Fritzes kundservice
106 47 Stockholm
Telefon: 08-690 95 76
Telefax: 08-690 95 50
E-postadress: skolverket@fritzes.se
www.skolverket.se

Beställningsnr: 10:1175
ISBN 978-91-86529-11-6

Grafisk form: Ordförrådet AB
Foto: Thomas Henrikson
Tryck: Davidsons Tryckeri AB, 2010
Upplaga: 3 000 ex

Skolverket

www.skolverket.se